

An Investigation of Elementary School Teacher Undergraduate Curriculum Related to Professional Value

Nermin Karabacak^{1**}, Mehmet Küçük¹, İsa Korkmaz²

¹ Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Education, Rize, Turkey

² Necmettin Erbakan University, Faculty of Education, Konya, Turkey

Keywords

Elementary education, undergraduate curriculum, professional value

Article History

Received
14 December 2017
Accepted
18 May 2018
Published
30 June 2018

Abstract

The aim of this study is to evaluate the adequacy of the undergraduate curriculums of the Department of Primary Education, to bring professional values to the educational stakeholders. This study was designed in case study model which is one of the qualitative research methods. The data of the study were collected via semi-structured interviews during the 2016-2017 academic year. The study group were 30 participants include teachers, school administrators and classroom teachers who work in Rize Provincial Directorate of National Education. Purposive sampling method was used to determine the study group. Data were analysed by using qualitative data analysis program. The data are given under two themes in the theoretical framework of the subject area. These themes were (i) the level of complementation vocational qualification of the undergraduate degree programs, (ii) Procedures to be performed in the pre-service training process in gaining professional values. The suggestions were made about how to increase professional values in the study.

* This study was presented at the VII. International Congress on Research in Education (ICRE), 27-29 April 2017, Çanakkale, Turkey.

** Correspondence to Nermin KARABACAK, Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Education, Rize, Turkey.
✉Email: nermin.karabacak@erdogan.edu.tr

Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarının Mesleki Değerler Açısından İncelenmesi

Nermin Karabacak^{1**}, Mehmet Küçük¹, İsa Korkmaz²

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rize, Türkiye

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye

Anahtar Kelimeler	Özet
<p><i>Sınıf öğretmenliği, lisans programı, mesleki değer</i></p> <p>Makale Tarihçesi Alındı 14 Aralık 2017 Kabul Edildi 18 Mayıs 2018 Basıldı 30 Haziran 2018</p>	<p>Bu çalışmanın amacı, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği <i>Anabilim dalı</i> lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma yeterliğinin eğitim paydaşlarına değerlendirilmesidir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle tasarlanmıştır. Çalışmanın verileri, 2016-2017 akademik yılında yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Katılımcılar, Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan maarif müfettişi, okul yöneticisi ve sınıf öğretmeni gruplarından 10'ar toplamda 30 katılımcıyı kapsamaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler, nitel veri analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmadan üretilen veriler, konu alanıyla ilgili kuramsal çerçevede iki tema altında verilmiştir. Bu temalar; (i) Sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma düzeyi, (ii) Mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesi eğitim sürecinde yapılacak çalışmalardır. Çalışmada ayrıca mesleki değerlerin nasıl artırılabilceğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.</p>

Giriş

Eğitim hizmetinin sunulduğu kurum olan okulda, öğrencilerin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarının şekillenmesinden sorumlu olan ve profesyonel olarak bu mesleği yürüten kişiler öğretmenlerdir. İnsanlık tarihi kadar eski olan öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren özel bir meslek alanıdır. Çünkü öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirmelerini, ulusal ve insanlığa faydalı bilgi, beceri ve değerlerle yetişmelerini sağlamada en önemli görev öğretmene düşmektedir (Özcan, 2011). Bunu başarması beklenen öğretmenlerin bir taraftan kişisel, diğer taraftan da mesleki değerlere sahip olması gerekmektedir. Öğretmen, bir yandan öğrenme etkinliklerini sürdürürken aynı zamanda formal ve informal yöntemlerle sahip olduğu mesleki değerlerini öğrencileriyle paylaşmaktadır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin çocuğun “toplumsallaştırılması” konusunda önemli görevleri vardır. Öğretmenin sorumluluğu, öğrencilerine toplumun ortak değerlerini ve kültürel mirasını aktararak, toplumun bireylerden beklediği değerlerin kazandırılmasıyla sosyalleşmesini sağlamaktır. Toplumun sürekliliği için bu değerlerin kazandırılması hayati öneme sahiptir. Günümüzde, aile ve tüm sosyal çevrenin yüklediği toplum değerlerinin, normlarının kuşaklara

* Bu çalışma, VII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi (ICRE)'de (27-29 Nisan 2017, Çanakkale, Türkiye) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** İletişim Nermin KARABACAK, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rize, Turkey.

✉ Email: nermin.karabacak@erdogan.edu.tr

öğretilmesi ve aktarılması görevini modern toplumlarda geniş ölçüde okullar, özellikle ilkokullar ve sınıf öğretmenleri yerine getirmektedir (Akyüz, 2012, s. 3). Bu toplumsal sorumluluğu üstlenen öğretmenlerin bir taraftan kişisel, diğer taraftan da mesleki değerlere sahip olması önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Öğretmenlik mesleği içinde özel bir konuma sahip olan sınıf öğretmenliği, diğer tüm öğretmenlik alanlarından farklı bir özellik göstermektedir. Diğer yandan sınıf öğretmenliği sahip olunması gereken bilgi ve beceriler açısından da çok yönlü bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Karabacak, Küçük ve Korkmaz, 2015; Richardson ve Watt, 2006; Thornton, Bricheno ve Reid, 2002). İlkokulun ilk yılları, çocuğu yetişkinlik dönemindeki yaşamına hazırlamanın temelini oluşturması nedeniyle bu dönemde kazanılan bilgi ve beceriler aynı zamanda diğer eğitim basamaklarında kazandırılacak bilgi ve beceriler için alt yapı niteliği taşımaktadır (Gürkan, 1993; Senemoğlu, 1994). Bundan dolayı ilerleyen eğitim basamaklarında, öğrencilerin yansıttığı bilgi, beceri, tutum ve davranışlar büyük ölçüde sınıf öğretmenlerinin kazandırdığı bilgi, beceri, tutum ve değerlerin birer yansıması olmaktadır (Kılıç ve Babayiğit, 2017). Bu bağlamda, sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimi sürecinde mesleki bilgi, beceri ve değerleri en iyi şekilde kazanmaları, nitelikli eğitim açısından bir gereklilik olmaktadır. Bu yüzden son yıllarda eğitim politikacıları ve eğitim uzmanlarının, değer ve mesleki değerler konuları üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Mesleki değer, belli bir meslek grubu ya da topluluğuna özgü değerler şeklinde tanımlanmaktadır. Mesleki değer, bir mesleğin bilişsel, davranışsal ve duyuşsal boyutlarını ortaya koyması ve yansıtması açısından son derece önemlidir (Karabacak, 2016). Mesleki değerlerin ortaya konması ve bu mesleki değerlere uyulması, mesleğe verilen önemin bir yansımasıdır. Öğretmenler için mesleki değer kavramı, öğretmenlik mesleği icra edilirken öğrenciler, toplum ve meslektaşlar ile olan ilişkilerde yerine getirilmesi gereken sorumluluklar, uyulması gereken kurallar ve ilkeler bütünü olarak tanımlanabilir. Öğretmenlik mesleğinin tanımlanması şu şekilde yapılmaktadır (Aydın, 2013; Ryan ve Bohlin, 1999):

1. Sürekli yenileşmeye açık olmayı gerektiren bir meslek olması,
2. Mesleki sorumlulukları yerine getirmede mücadele ruhuna sahip olmayı gerektirmesi
3. Yetiştirdikleri bireyler için rol-model olması,
4. Öğrencilere çalışma azmi aşılması,
5. Öğretmenin adil, dürüst, saygılı, sevgi dolu olması,
6. Çalıştığı kurumuna, okuluna ve yasalara bağlı kalması,
7. Meslektaşlarıyla işbirliği içinde olması ve onları desteklemesi,
8. İnsan haklarının gerekliliğine inanması ve insanlara bu konuda güven vermesi,
9. Mesleki anlamda kendini geliştirerek güncellemesi ve mesleğin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmesidir.

Mesleki değerlerin hizmet öncesi dönemde kazandırılması hedeflenmesine karşın, yapılan çalışmalarda bu hedefin tutturulamadığı vurgulanmaktadır (Bağcı, 2014; Çakmak ve Civelek, 2013; Eret, 2013; Sarı ve Altun, 2015). Öte yandan, mesleki değerlerin öğretmen adaylarına hizmet öncesi dönemde kazandırılmasının daha ekonomik ve yaygın etkisi yüksek bir strateji olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, sınıf öğretmeni adaylarının lisans programında mesleğin bilgi, beceri ve değerlerini yeterli derecede kazanıp kazanmadıkları veya bu mesleki değerleri kazandırmakta sorumlu olan öğretmen eğitimcilerinin ilgili değerleri kazandırabilmede ne ölçüde başarılı olabildikleri önemli bir tartışma konusudur. Alanyazın incelendiğinde bu konuya açıklık getiren herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. *Alanyazında* öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken mesleki değerleri belirlemeye yönelik araştırmaların 2000'li yıllarda ağırlık kazandığı ve bu çalışmalarda sınıf öğretmeni adaylarının sahip olmaları gereken mesleki değerler ile diğer öğretmen adaylarının mesleki değerlerinin

karşılaştırıldığı görülmektedir. Ancak literatürdeki sınırlı sayıdaki çalışmalara karşın sınıf öğretmeni adaylarının değerlerinin ortaya konulduğu ve lisans programlarında mesleki değerlerin kazandırılmasına yönelik çalışmalara hemen hiç rastlanılmamıştır. Öğretmen eğitiminde, öğretmen adaylarına kazandırılacak değerler ve bu değerlerin okullarda öğrencilere kazandırılması demokratik ve saygın bir toplum açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda toplumun değerlerinin korunması, sürdürülmesi ve yeni değerlerin kazandırılmasında öğretmen en önemli değerdir (Tekerek ve Polat, 2011). Bu nedenle, bu konudaki araştırmaların sayısının artırılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Öğretmenlik mesleğinin mesleki değerlerinin son zamanlarda ortaya konulması, aynı zamanda konuya ilişkin sorunların ifade edilmesini sağlamaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin mesleki değerleriyle çatışan davranışları nedeniyle öğrencileriyle, meslektaşlarıyla, velilerle, okul yönetimiyle olan ilişkilerinde önemli sorunlar yaşadıklarına yönelik bulgular yer almaktadır (Aksoy, 1999; Altinkurt ve Yılmaz, 2011; Gözütok, 1999; Pelit ve Güçer, 2006; Turgut, 2010; Yılmaz ve Altinkurt, 2009).

Öğretmenlerin bir değer olarak görüldüğü, öğretmenlik mesleğinin statüsünün yüksek olduğu ülkelerde (Singapur, Güney Kore, Şangay, Finlandiya, Hollanda, Avustralya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri) bir devlet politikası olarak, mesleğin nitelik ve değerlerinin nasıl arttırılabileceği sürekli olarak tartışılmaktadır. Bu ülkelerde, öğretmenlerin uzun süreli uzmanlaşmış bir meslek eğitimini tamamlayarak öğretmenlik mesleği ile ilgili değerlere sahip oldukları söylenebilir (egitimpedia, 2015; Güven, 2010; Özcan, 2011).

Günümüzde, toplumsal değerlerin normların yeni yetişen kuşaklara öğretilmesi ve aktarılması görevini geniş ölçüde okullar, özellikle ilkokullar ve sınıf öğretmenleri yerine getirmektedir. (Akyüz, 2012). Dolayısıyla, yarının büyükleri olan çocukların sahip olacakları niteliklerin, büyük ölçüde sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu değerlerin bir yansıması olacağı söylenebilir. Bu yüzden, sınıf öğretmenlerinin mesleki değerlerle donanımlı olmaları gerekmektedir. Alanyazında sınıf öğretmeni adaylarına hizmetöncesi eğitim sürecinde kazandırılacak değerlere ilişkin çalışmalar çok sınırlıdır. Oysa sınıf öğretmeni adaylarına hizmet öncesi eğitimi sürecinde mesleki değerlerin kazandırılması gerekli görülmektedir. Bu yüzden hizmet öncesi eğitim sürecinde sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırmadaki etkililiği değerlendirilmelidir. Bu çalışmanın amacı *Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma yeterliğinin eğitim paydaşlarınca değerlendirilmesidir.*

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, tek durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında, süreçte devam eden güncel bir olayı derinlemesine inceleme ve bütüncül olarak algılanabilecek durum ya da durumların ortaya konulması söz konusudur (Yin, 2014). Durum çalışması modelinde, deneysel çalışmalara benzer şekilde araştırmacı aynı boyutlar hakkında veri toplar. Araştırmacının, tek bir problem durumundan yola çıkarak alana standart bir araçla gitmesi (standart görüşme, gözlem formları) ve karşılaştırılabilir veriyi toplaması önemlidir. Nitel durum çalışması, nasıl ve niçin soruları temelinde, bir olgu ya da olayı derinlemesine inceleyerek, altında yatan nedenleri, düşünce ve tutumları ortaya çıkaran bağlamsal açıklamadır (Creswell, 2015; Gray, 2009; Merriam, 2013; Yin, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemede, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniği, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Creswell, 2015; Merriam, 2013). Ölçüt örnekleme yöntemi, çalışma grubunun araştırılan konu hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu temeline dayandırılır (Patton, 2014). Çalışma grubu, Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan maarif müfettişi, okul yöneticisi ve sınıf öğretmeni gruplarından 10'ar toplamda 30 katılımcıyı kapsamaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde; (i) yüksek lisans yapıyor ve/veya yapmış olma, (ii) eğitimle ilgili bir projede yürütücü ve/veya araştırmacı olma, (iii) okulunda sosyal sorumluluk proje çalışmalarına yer verme ölçüt alınmıştır. Maarif müfettişlerinin tümü erkek, okul yöneticisi ve sınıf öğretmenlerinin 8'i erkek, 2'si kadındır.

Veri Toplama Aracı

Konuyla ilgili alan yazın taraması ve uzman görüşleri alınarak katılımcılara yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “mevcut lisans programları, sınıf öğretmeni adaylarına mesleki değerleri kazandırmada ne kadar etkilidir? Programlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soru yöneltilmiştir. Çalışmanın verileri, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında gönüllü katılımcılarla yürütülen görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde görevli ve önceden belirlenen ölçütlere uyan maarif müfettişi, okul yöneticisi ve sınıf öğretmenlerinin listesi oluşturulmuştur. Listede yer alan katılımcılar birinci araştırmacı tarafından telefonla bizzat aranarak araştırmanın amacı hakkında kendilerine bilgi verilmiştir. Katılımcılarla görüşmeler, birinci araştırmacı tarafından bizzat yapılmıştır. Ön görüşmede araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek, gönüllülük ilkesi temelinde onayları alındıktan sonra randevu talep edilmiştir. Bu yolla planlanan görüşmeler yaklaşık 15-20 dakikalık zaman süresinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Veri toplama süreci not alma yöntemiyle desteklenmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizi için planlanan işlemler iki aşamada gerçekleştirilmiştir:

(i) Verilerin transkriptinde bilgisayar destekli nitel veri analizi NVivo 11 programından yararlanılmıştır. Birinci araştırmacı tarafından ses kayıtlarının transkripti yapılmıştır. Elde edilen ham veri yazılı formata (29 sayfa) dönüştürülmüştür. Yapılan transkriptin doğruluğu ve geçerliği için ikinci araştırmacı tarafından ses kayıtları tekrar dinlenilerek transkriptin doğruluğu kontrol edilmiştir. Transkript işleminden sonra, verilerin analiz işlemine geçilmiştir.

(ii) İçerik analizinde bu çalışmanın araştırmacıları, kodlamacılar olarak çalışmıştır. Ses transkriptlerinden elde edilen veriler doğrultusunda içerik analizi sürecinde takip edilen işlemler: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Creswell, 2015; Moustakas, 1994).

İçerik analizinde, elde edilen verilerden çıkarılan kavramlara göre kendi içinde anlamlı bütün oluşturan bölümlerden kodlamalar yapılmıştır. Kodlar bir araya getirilerek incelenmiş, ortaya çıkan kodların benzerlik ve farklılıklarına göre birbiriyle ilişkili olan kodlar temalaştırılma yoluna gidilmiştir. Kodlar, verilerden üretilerek bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında sunulacağı, ilgili alan yazın literatürü ve çalışmanın amacından yola

çıkılarak veri analizi çerçevesi belirlenmiştir. Elde edilen veriler üzerinde kodlamalar, araştırmacılar ve fakülte dışındaki üç uzman tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Kodlama işleminden sonra, veri analizindeki kodlamalar arasındaki uyum test edilmiştir. Bu bağlamda kodlamalar, kodlamacıların ortak görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

Elde edilen kodlamalara göre çalışmanın temaları oluşturulma yoluna gidilmiştir. Bu temalara göre çözümlenmeler NVivo 11 programının “Nodes” bölümünde gerçekleştirilmiştir. Temaların oluşturulmasında ana temaya bağlı olarak, alt temalar yer almıştır. Çözümlenmeler sonucu ortaya çıkan temalar ve bu temalara bağlı alt temalar programda “Maps” bölümüyle ilişkilendirilerek görselleştirilme yoluna gidilmiştir.

Temalara ait kodlamaların yansımalarında gerekli olan yerlerde veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu bağlamda bulgular doğrudan verilerle, verilerin tutarlılığını artırma amaçlanmıştır. Seçilen bir alıntı ifadesinin uzun olması durumunda, katılımcıların kendi sözcükleri ve ifadelerinin anlamı korunarak alıntının ifade ettiği en önemli boyutlar aktarılmıştır. Aktarıma alınmayan sözcük, cümle, paragraf anlatımları için alıntı ifadesinde yan yana üç nokta (...) kullanılmıştır. Gerekli görülen alıntı ifadelerinde, katılımcı ifadesinin anlamı korunma yoluna gidilerek imla ve yazım kurallarına göre düzenlenmiştir. Bu alıntıyı hangi katılımcının ürettiğine dair kişisel bilgiler, alıntı ifadesinin hemen ardından verilmiştir. Gizlilik ilkesine dayanarak, çalışmanın katılımcılarını temsilen (K₂-OY) gibi katılımcılara ait kodlamalar kullanılmıştır. Bu kodlamada, K₂; katılımcı sırasını, OY; okul yöneticisini ifade etmektedir.

Geçerlik ve Güvenirlik

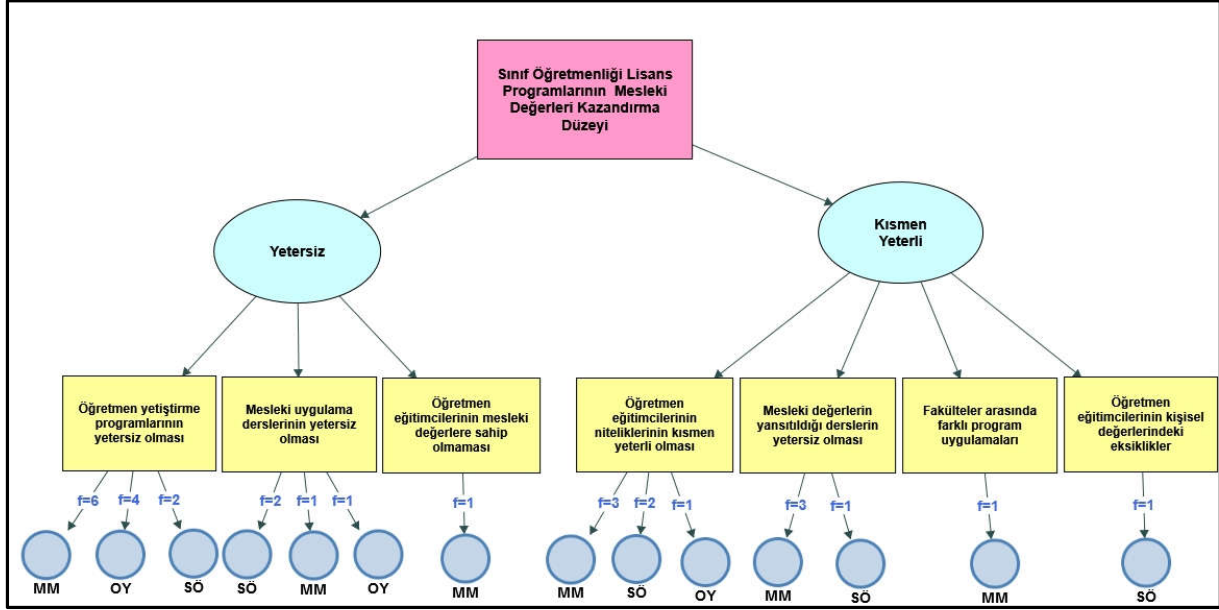
Çalışmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla yapılan işlemler şunlardır: (1) konu ile ilgili geniş kapsamlı literatür taraması yapılarak çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. (2) Veriler bulgular bölümünde sunulurken, oldukları durumlar göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi sonucu; bulgular kendi içinde tutarlı, çalışmanın amacını gerçekleştirmeye uygun ve kuramsal çerçeveye uyumlu şekilde çıkmıştır. Bu durumun çalışmanın iç geçerliliğini sağladığı söylenebilir. (3) Veri analizinden elde edilen bulgular, yorum yapılmadan sunulmuştur. (4) Çalışmada ulaşılan temaların bulunduğu temayı temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaçla, değer ve sınıf öğretmenliği alanında uzman olan farklı devlet üniversitelerindeki üç öğretim üyesine tema ve kodlamalar olmak üzere iki liste verilmiştir. Bu liste, 2 kavramsal tema ve bu temalara ait 17 alt temanın adları ve özelliklerini içeren bir listedir. Uzmanlardan listelerdeki 2 kavramsal tema ve alt temaları olan toplamda 13 temayı (hiçbir temayı ve kodlamayı dışarıda bırakmayacak şekilde) eşleştirmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri bağlamında bazı temalarda ifade bakımından düzeltme yapılmıştır. Üzerinde uzlaşmayan az sayıdaki temalar, *öğretmen adaylarının yetersizliği* ve *sınav odaklı değerlerndir*dir. Uzman görüşleri sonucu 2 kavramsal tema ve 12 alt tema üzerinde uzlaşmıştır. Bu bağlamda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) formülü kullanılarak % 92.3 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada % 92 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır.

Araştırmanın dış geçerliğini sağlamak için yöntem bölümünde araştırma modeli, çalışma grubunun seçilme süreci, veri toplama aracı, yapılan görüşmeler ve veri analiz süreçleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmada araştırma süreci, verilerin analizi ve yorumlanması okuyucuların anlayabileceği şekilde basit ve net olarak açıklanmıştır. Ayrıca, araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak için (1) veri toplama süreci, verileri işleme, sonuçları birleştirme ve sunma (2) araştırma konusu ve yöntemi ilgili bölümlerde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu çalışmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için çalışma sürecinde yapılan işlemler derinlemesine anlatılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler ve kodlamalar daha sonra incelenebilecek şekilde elektronik ortamda saklanmıştır.

Bulgular

Çalışmadaki verilerden elde edilen bulgular iki tema altında gruplandırılmıştır. Bu temalar, (1) Sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma düzeyi, (2) Mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalar olarak belirlenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, araştırma sürecinde toplanan verilere dayalı elde edilen bulgular tematik olarak sırasıyla derinlemesine verilmiştir.

Tema 1. Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarının Mesleki Değerleri Kazandırma Düzeyi

Şekil 1. Sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma düzeyi

Şekil 1.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenliği lisans programlarının öğrencilere mesleki değerleri kazandırma düzeyi temasına bağlı yeterli ve yetersiz temalarına ait toplamda 8 alt temaya ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenliği lisans programlarının öğrencilere mesleki değerleri kazandırmada yetersizlik ana teması altında 1) öğretmen yetiştirme programlarının yetersiz olması, 2) mesleki uygulama derslerinin yetersiz olması, 3) öğretmen eğitimcilerinin mesleki değerlere sahip olmamasıdır. Kısmen yeterli ana teması altındaki alt-temalar ise 1) öğretmen eğitimcilerinin niteliklerinin kısmen yeterli olması, 2) mesleki değerlerin yansıtıldığı derslerin yetersiz olması, 3) fakülteler arasında farklı program uygulamaları, 4) öğretmen eğitimcilerinin kişisel değerlerindeki eksiklikler temalarından oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde verilerin üretiminden elde edilen temalar derinlemesine yansıtılarak bu alana katkı sağlama amaçlanmıştır. Sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırmada, *Yetersiz* teması altında;

(i) Öğretmen yetiştirme programlarının yetersiz olması;

“Öğretmen yetiştirme sistemi gözden geçirilmeli. Eğitim fakülteleri akademik bilgi yüklemekten ziyade okul deneyimi gibi okul tecrübesinin gelişmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir...”. (K₃-OY)

“... Öğretmenliği yaşayarak öğrendim. İçimde çocuk sevgisi vardı. Fakülte eğitiminde alınan bilgiler işe yaramış olabilir ama gittiğim yerde çok acemilik çektim. Eğitim fakültesinde eğitsel rehberlik verilmedi...”. (K₁-SÖ)

(ii) Mesleki uygulama derslerinin yetersiz olması;

“Eğitim fakültelerinin mesleki değerleri teorik olarak verdiklerini fakat pratik olarak veremediklerini düşünüyorum. Okul uygulaması dersinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bir sınıf öğretmenin, eğitimi boyunca bu ülkedeki tüm okul gerçekliklerini yaşaması gerekiyor...”. (K₉-OY)

(iii) Öğretmen eğitimcilerinin mesleki değerlere sahip olmaması;

“Akademisyenler uygulamadan gelmiyorlar. Eğitim fakültelerinde akademisyenlik için 5 yıl öğretmenlik yapmış olma şartı olması lazım. Önce hayata girmeli. Akademisyenlerin akademik kriterleri de belli periyodlarla değerlendirilmeli. Öğretmenlik kişiliği öne çıkaran bir meslektir”. (K₇-MM)

Sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırmada, *Kısmen Yeterli* teması altında;

(i) Öğretmen eğitimcilerinin niteliklerinin kısmen yeterli olması;

“Bazı akademisyenlerin kişisel özverileriyle çalıştıkları bilgilerden faydalandım. Uygulamalı derslerden daha fazla yararlandım...”. (K₁₀-SÖ)

(ii) Mesleki değerlerin yansıtıldığı derslerin yetersiz olması;

“Sınıf öğretmenlerinin profesyonel olabilmesi için yüksek lisans yapmaları gerekir. Öğretmenlerin geleceğe yönelik hedefler koyması yönünde çalışmalar yapılması gerekiyor. Lisans eğitiminde akademik makale okumaya başlamalıdır. Bir sınıf öğretmeni İngilizce bilen, araştırmacı olan, makale okuyabilecek durumda olmalı. Aynı zamanda müzik aleti çalabilen, bir tiyatro çalıştırabilmeli. Üniversitede öğretmen adayları 4 yılı bitirdiğinde belli değerleri kazanabilmeli...”. (K₂-OY)

(iii) Fakülteler arasında farklı program uygulamaları;

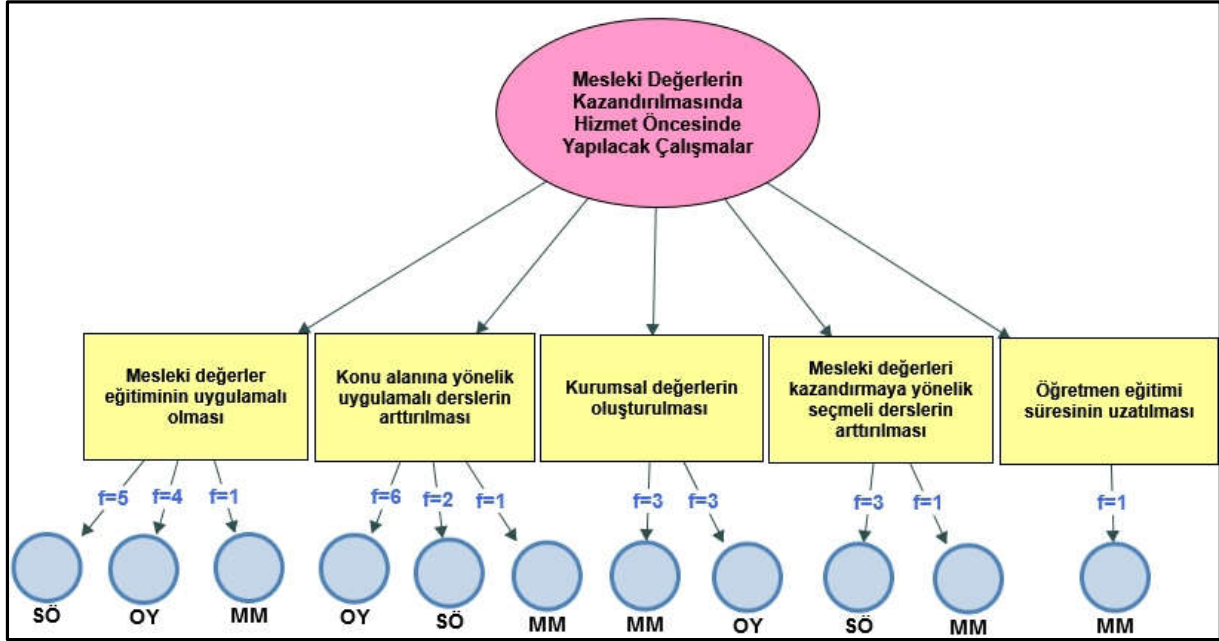
“Taşradaki eğitim fakültelerinin fiziki ortamları iyi değil, akademisyenleri de yeterli değil ya da yok. Bu nedenle yetiştirilen öğretmenler de çok yönlü olmadığı için yetersiz kalıyorlar. Bu öğretmenlerin çok bilgilerinin eksik olduğunu gördüm. Sorduğumda dersin öğretim üyesi yoktu ya da bu bilgiler verilmesi cevabını aldım...”. (K₁₀-MM)

(iv) Öğretmen eğitimcilerinin kişisel değerlerindeki eksiklikler;

“Toplumda ahlaki değerlere sahip olmayan bir eğitimcinin, yetiştireceği öğretmenlere bunu öğretebileceğini düşünmüyorum açıkçası. Önemli olan kişisel değerlere sahip olması gerekir. Akademik olarak akademisyenin çok iyi bilmesi onun iyi bir Öğretmen eğitimcilerinin öğretmen olduğunu göstermez”. (K₂-OY)

“Öğretmenin mesleki değerlerinin olması için kişilik değerlerinin olması gerekiyor. Öğretmen olarak sahaya sürebileceğiniz bir eğitimci bazı kişilik değerlerini taşımalı. Çünkü bu kişilik değerleri ile mesleğini icra ediyor. Öğretmen olunca kişilik değerini okul dışında, sokakta bırakmıyor, onunla içeri geliyor...”. (K₉-SÖ)

Tema 2. Mesleki Değerlerin Kazandırılmasında Hizmet Öncesinde Yapılacak Çalışmalar

Şekil 2. Mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalar

Şekil 2’de görüldüğü gibi, mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalar temasına bağlı toplamda 5 temaya ulaşılmıştır. Çalışmadaki bulgular bağlamında, öğretim üyeleri tarafından kendi yansıtmalarıyla hizmet öncesinde mesleki değerlerin kazanımının nasıl artırılabilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalar,

- 1) konu alanına yönelik uygulamalı derslerin artırılması,
- 2) mesleki değerler eğitiminin uygulamalı olması,
- 3) kurumsal değerlerin oluşturulması,
- 4) mesleki değerleri kazandırmaya yönelik seçmeli derslerin artırılması,
- 5) öğretmen eğitimi süresinin uzatılması şeklindedir.

Çalışmanın bu bölümünde verilerin üretiminden elde edilen temalar derinlemesine yansıtılarak bu alana katkı sağlama amaçlanmıştır. Mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalarda:

(i) Mesleki değerler eğitiminin uygulamalı olması;

“Matematik, fizik, kimya, tarih bunları öğrencinin kendisi de öğrenebilir. Siz fakülte olarak öğrenciye hangi değerleri katabiliyorsunuz? Değerler eğitimi uygulamalı olmalı. Eğitim fakültelerinde mesleki değerleri kazanacak projeyi öğrenci yapsın, değerlendirsın...”. (K₁₀-OY)

(ii) Konu alanına yönelik uygulamalı derslerin artırılması;

“Üniversitelerde teori çok az olmalı uygulama çok olmalı. 2002 mezunuyum, hiçbir şey hatırlamıyorum. Üniversiteden üniversiteye geçebilir ama ben mezun olduğum üniversite ile ilgili söylüyorum... Eğitim Fakülteleri maksimum bir yıl teorik gösterip sonra uygulamalı olmalı. Planlaması çok mu zor olur bilmiyorum”. (K₅-OY)

(iii) Kurumsal değerlerin oluşturulması;

“Ben öğretmenim, kesinlikle yaşadığı toplumun değerleri ile barışık olarak bilimsel ve akademik boyutta olmasını savunuyorum... Harp akademileri kurmay subayı belli bir ölçü içerisinde alınıyor ve yetiştiriyor. Kars'a da gitse Ardahan'a da gitse aynı ölçütler içerisinde hareket ediyor ama öğretmen hareket edemiyor...”. (K₃-MM)

(iv) Mesleki değerleri kazandırmaya yönelik seçmeli derslerin artırılması;

“Eğitim fakülteleri programına değer ve davranış kazandırma dersleri konulmalı. Çocukların iyi bir insan olması önemli. Bir öğretmenin davranış bozukluklarını gidermesi, onların davranışlarını eğitmek, bununla ilgili dersler olmalı. öğretmen mutlaka bir enstrüman çalmalı, dünya klasiklerini bitirmiş olmalı, mutlaka eğitimle ilgili bir tez hazırlamalı...”. (K₄-SÖ)

(v) Öğretmen eğitimi süresinin uzatılması;

“Kaliteli öğretmenler yetiştirmek için 4 yıl eğitim yeterli değil. Yüksek lisansı da olmalı. Kaliteli öğretmenler yetiştirirsek bizim çözüm noktamız oluşur...” (K₆-OY)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma yeterliğinin eğitim paydaşlarının görüşlerine göre ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu nedenle, sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma açısından irdelenmesi bütünsel olarak gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla durum çalışması yöntemine dayalı, nitel bir çalışma yürütülmüştür. Eğitim paydaşları tarafından üretilen veriler konu alanıyla ilgili kuramsal çerçevede analiz edilerek ulaşılan sonuçlar iki tema altında gruplandırılmıştır. Bu temalar, 1) sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırma düzeyi, 2) mesleki değerlerin kazandırılmasında hizmet öncesinde yapılacak çalışmalardır. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen bulguların evrensel bağlamda ama Türkiye açısından irdelenerek derinlemesine tematik olarak tartışılmasının alana katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk temasına ilişkin olarak katılımcılar, öğretmen yetiştirme programlarının yetersiz olduğu, mesleki uygulama derslerinin yetersiz olduğu, öğretmen eğitimcilerinin mesleki değerlere sahip olmadığı şeklinde görüşler belirtmektedir. Katılımcılar ayrıca öğretmen eğitimcilerinin niteliklerinin kısmen yeterli olduğu, mesleki değerlerin yansıtıldığı derslerin yetersiz olduğu, öğretmen adaylarının kişisel değerlerindeki eksiklikler olduğu, fakülteler arasında farklı programların uygulandığı ve öğretmen eğitimcilerinin kişisel değerlerinde eksiklikler olduğu şeklinde görüş belirtmektedir. Bu sonuçlara göre sınıf öğretmenliği lisans programlarının teori ağırlıklı olduğu ve mesleki değerleri kısmen kazandırdığı görülmektedir. Benzer sonuçlara daha önceki çalışmalarda da rastlanmaktadır. Taşdemir (1995) tarafından yapılan araştırmada, sınıf öğretmenliği lisans programında, sınıf öğretmeni adaylarına genel kültür, alan bilgisi, öğretimi planlama ve uygulama yeterliklerinin kısmen kazandırıldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının meslek hayatına başladıktan sonra öğretmenliği öğrendikleri tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu sonuçlar, sınıf öğretmenliği lisans programlarında öğretmen adaylarına mesleki değer kazandırma konusunda daha duyarlı olunması gerektiğini ortaya koyması açısından önemli bulgular olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu sonuçlar, daha önce yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Nitekim benzer bulgular (Karabacak, 2016; Karaköse ve Kocabaş, 2009; Tunca, 2012; Uştü, Taş, Sever, 2016) yapılan araştırmalarda yer almaktadır. Sınıf öğretmenliği lisans programlarının teori ağırlıklı

olduğu (Ekinci, 2010; Korkmaz, Saban ve Akbaşlı, 2004; Şahin ve Kartal, 2013) ve mesleğe başlayan aday öğretmenlerin, mesleğin ilk yıllarında sorunlarla karşılaştıkları için rehberliğe ihtiyaç duydukları şeklindeki bulgular, daha önce yapılan farklı araştırmalarda (Afşin, 1988; Güçlü, 1996; 2004; Karabacak, 2016) yer almaktadır. Bu nedenle sınıf öğretmenliği lisans programlarında konu alanına yönelik uygulamalı derslerin artırılmasına gerek duyulmaktadır. Bu gereklilik dikkate alınarak, 2018-2019 Sınıf Öğretmenliği lisans programlarında güncelleme yapılmıştır.

Alanyazında, geleceğin sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimi sırasında mesleki değerleri kazanmasının önemli olduğu ortaya koyulmaktadır (Bağcı, 2014; Çakmak ve Civelek, 2013; Eret, 2013; Sarı ve Altun, 2015). Çünkü öğretmen adaylarının model-alma yoluyla öğretim üyelerinin sergilediği mesleki değerleri kendi öğretmenlik uygulamalarına yansıtması, beklenen bir durumdur. Bu yüzden hizmet öncesi eğitim sürecinde sınıf öğretmenliği lisans programlarının mesleki değerleri kazandırmada ne derece etkili olduğunun, programı öğretmen adaylarına kazandırmakla yükümlü öğretim üyeleri tarafından da sorgulanması temel bir ihtiyaçtır. Buna karşın, sınıf öğretmeni adaylarının ve öğretim üyelerinin lisans düzeyinde mesleki değerlerin kazandırılmasını önemli bir ihtiyaç olarak görmemeleri ve lisans programlarındaki derslerin bu boşluğu dolduracak şekilde planlanmaması, önemli bir problem durumu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın ikinci ana temasına ilişkin sonuçlar, konu alanına yönelik uygulamalı derslerin artırılması, mesleki değerler eğitiminin uygulamalı olması, kurumsal değerlerin oluşturulması, mesleki değerleri kazandırmaya yönelik seçmeli derslerin artırılması ve öğretmen eğitimi süresinin uzatılması şeklindedir. Bu sonuçlar, eğitim programındaki belirli standartlara ulaşmada, bilimsel bilgi birikimiyle yeni ürünler ortaya koyabilecek yetişmiş insan gücünü sağlamanın yolu nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinden geçtiğini göstermektedir. Öğretmenlerin bu değişimi gerçekleştirebilmeleri için hizmet öncesinde mesleki değerlere sahip olarak yetiştirilmeleri bir zorunluluktur. Öğretmen adaylarının mesleki değerlerinin önceden belirlenerek lisans eğitiminde mesleki değerlerin kazandırılması önemlidir (Boz ve Boz, 2008). Alanyazında yapılan araştırmalarda, son yıllarda öğretmenlerin yetiştirilmesi ve niteliklerinin artırılması gerekliliği, öğretmenlerin lisans eğitimi sürecinde mesleki değerlerle ilgili ders almadıkları ve en çok ihtiyaç duydukları eğitimlerin başında mesleki değerler eğitiminin olduğunu ve mesleki değerleri kazandırma bağlamında öğretmen yetiştirme programlarında mesleki değerler dersinin gerekliliği (Karabacak, 2016; Karaköse ve Kocabaş, 2009; Terzi ve Tezci, 2007; Tunca, 2012; Uştu, Taş, Sever, 2016) ortaya konmaktadır. Türkiye’de, 2006-2007 öğretmenlik lisans programlarının güncellenmesinde *öğretmenlik meslek etiği* konusu gündeme getirilmiştir. Bu düzenlemede, profesyonel öğretmenlerin Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi mesleki değerlerin kazandırılmasında seçmeli ders açılması önerisi getirilmiştir (Yüksek Öğretim Kurumu, 2007). Fakat bu öneri uygulamada hayata geçirilememiştir. Bu çalışmanın bir sonucu olarak, sınıf öğretmenliği lisans programlarında öğretmen adaylarına mesleki değerlerin kazandırılması konusunda bir beklentinin olması, önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlara benzer şekilde bir gereklilik olarak 2018-2019 sınıf öğretmenliği lisans programları katologlarına “meslek ahlakı ve etik” dersi konulması, bu çalışmanın bulgularının geçerliğinin doğrulanması açısından önemli bir durum olarak değerlendirilebilir. Öğretmen eğitiminde, öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler ve bu değerlerin öğretmen oldukları zaman öğrencilerine kazandırılması önemlidir. Bu bağlamda günümüzde, toplum değerlerinin kuşaklara aktarılması sorumluluğunu sınıf öğretmenleri yerine getirmektedir (Akyüz, 2012; Tekerek ve Polat, 2011).

Gelişmiş ülkelerde bireylerin öğretmenlik mesleğini tercihinde bir misyona sahip olmanın gerekliliği vurgulanırken, Türkiye’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri incelendiğinde, çocuk sevgisi ve öğretmenlik mesleğini sevdiği için mesleği tercih ettikleri (Argun, 2003; Gürbüz ve Kısoglu, 2007; Övet, 2006) görülmektedir.

Buna karşın, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmesinde dışsal nedenlerin (iş garantisi, uzun tatil, sosyal güvence, atanma koşulları vb.) en güçlü belirleyiciler olduğu (Bastick, 2000; Boz ve Boz, 2008; Saban, 2003) farklı çalışmalarda ortaya konulmuştur. Alanyazında daha önce yapılan araştırmalar, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçen ve mesleki değerlere sahip olan öğretmenlerin öğrencilerinin daha başarılı, öğrenmeye ve okula karşı olumlu tutum geliştirdiklerini; öğretmenlerin kişisel değerleri ile mesleki değerleri özdeşim (uyum) içindeyse, bu öğretmenlerin mesleki motivasyonlarının yüksek olduğunu (Firestone, 1996; Louis, 1998, Karabacak, 2016; Kelchtermans, 1993; Reimen, 2002; Thoma, 1994) ortaya koymaktadır.

Farklı ülkelerdeki öğretmen yetiştirme ile ilgili lisans programlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının en başarılı olduğu Finlandiya, Singapur ve Şangay gibi ülkeler, mesleğe yeni başlayan öğretmenleri zorlu bir hazırlık döneminden geçirmektedir. Öğretmen adayları uygulama okulu/sınıflarda öğrencilerle daha fazla zaman geçirmektedir. Öğretmen adaylarında göreve başlamaları için Kanada, İngiltere, Almanya, İsrail, Japonya, Kore, İskoçya, Türkiye, Amerika gibi ülkelerde öğretmenlik uygulaması (staj) şartı aranmasına karşın Avusturya, Belçika, Finlandiya, Macaristan, Meksika, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre gibi ülkelerde mesleğe başlayabilmek için öğretmenlik uygulaması (staj) şartı aranmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının göreve başlamaları için Avustralya, Almanya, İrlanda, İsrail, Japonya, İspanya, Türkiye, Amerika, Yunanistan, İtalya, Meksika gibi ülkelerde sınav şartı aranmasına karşın Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, İngiltere, Finlandiya, Macaristan, Hollanda gibi ülkelerde sınav şartı aranmamaktadır. Öte yandan mesleğe başlayabilmek için diplomanın yanında sertifika şartı çoğu ülke tarafından aranmamaktadır. Türkiye’de bu ülkeler arasında yer almaktadır. Bu ülkelerin bazılarında dört yıllık öğretmen eğitimi tamamen terk edilmiş, bazı ülkelerde dört yıllık eğitimin yanında beş, altı hatta yedi yıl ve daha fazla öğretmen eğitimi uygulamaya konmuştur (Darling-Hammond ve Lieberman, 2012; Özcan, 2013).

Öğretmen yetiştirme programlarının yetersiz olduğu, mesleki uygulama derslerinin yetersiz olduğu, öğretmen eğitimcilerinin mesleki değerlere sahip olmadığı, öğretmen eğitimcilerinin niteliklerinin kısmen yeterli olduğu, mesleki değerlerin yansıtıldığı derslerin yetersiz olduğu, öğretmen adaylarının kişisel değerlerinde eksiklikler olduğu, fakülteler arasında farklı programların uygulandığı ve öğretmen eğitimcilerinin kişisel değerlerinde eksiklikler olduğu şeklindeki görüşler sınıf öğretmenliğinin, diğer öğretmenlik alanlarına göre daha özel bir konumda olması açısından değerlendirildiğinde önemli bulgular olarak görülebilir. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri mesleki değerlerle donanımlı olarak yetiştirilmelidir. Öğretmenlik mesleğinin değerleri her öğretmen tarafından hizmet öncesi eğitimde içselleştirilmelidir. Türkiye’de nitelikli öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarına mesleki değerlerin kazandırılmasının önemli bir kazanç olduğu vurgulanmalıdır. Öğretmen yetiştiren kurumlar, lisans programlarında geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesi adına öğretmen adaylarına mesleki değerlerin kazandırılmasını önemli bir strateji olarak benimsemelidir. Öğretmen adaylarına kazandırılması gereken mesleki değerler konusunda farklı çalışma grupları ve farklı modellerde araştırmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Afşin, F. N. (1988). *Stajyer öğretmenlerin meslekle ilgili sorunlar ve çözüm yolları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, N. (1999). Educators’ beliefs about ethical dilemmas in teaching: A research study among elementary school teachers in Turkey. *American Association of Behavioral and Social Sciences*, 2 (Fall). Retrieved from <http://aabss.org/journal1999/f18Aksoy.html>

- Akyüz, Y. (2012). *Türkiye’de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1839-1950)* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Altunkurt, Y., & Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 113-128.
- Argun, Y. (2003). Eğitim fakültesi okulöncesi eğitim programında devam eden öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13, 22-28.
- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bağcı, E. (2014). *Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programının paydaş görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kilis.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession? Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3/4), 343-349.
- Boz, Y., & Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (2. Baskı). (Çev. Bütün, M. ve Demir, S. B.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakmak, E., & Civelek, F. (2013). Sınıf öğretmenliği lisans programının MEB özel alan öğretmen yeterlikleri açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 349-367.
- Darling-Hammond, L., & Lieberman, A. (Eds.) (2012). *Teacher education around the world: Changing policies and practices*. London and New York: Routledge Taylor and Francis.
- Egitimpendia (2015). Öğretmenlerin kendilerini en değerli hissettikleri 10 ülke. <https://www.egitimpendia.com/ogretmenlerin-kendilerini-en-degerli-hissettigi-10-ulke/> adresinden alınmıştır.
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim okullarında çalışan müdür ve öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 734-748. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden edinilmiştir.
- Eret, E. (2013). *An assessment of pre-service teacher education in terms of preparing teacher candidates for teaching* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Firestone W. A. (1996). Images of teaching and proposals for reform: A comparison of ideas from cognitive and organisational research. *Educational Administration Quarterly*, 32, 209-235.
- Gözütok, D. F. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1), 83-99.
- Gray, D. E. (2009). *Doing research in the real World* (2nd edition). Los Angeles: Sage. Retrieved from economist.com/news/leaders
- Güçlü, N. (1996). Öğretmen olma süreci: Sosyalleşme. *Eğitim ve Bilim*, 20(99), 55-63.
- Güçlü, N. (2004). *Öğretmenlik mesleğine başlarken yeni öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmeleri* (1. Basım). Erçetin, Ş. Ş. (Ed.), *İlk günden başöğretmenliğe* (s. 15-36) içinde. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Gürbüz, H., & Kışoğlu, M.(2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Gürkan, T. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile benlik kavramları arasındaki ilişki*. Ankara: Sevinç Matbaası.

- Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye’de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Karabacak, N. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri üzerine nitel bir çalışma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karabacak, N., Küçük, M., & Korkmaz, İ. (2015). Uzmanların bakış açısından sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri. *Turkish Journal of Teacher Education*, 4(2), 1-32.
- Karaköse, T., & Kocabaş, İ. (2009). An investigation of ethical culture in educational organizations. *African Journal of Business Management*, 3(10), 504–510.
- Kelchtermans G. (1993). Getting the story, understanding the lives: From career stories to teachers’ Professional development. *Teacher and Teacher Education*, 9, 443-456.
- Kılıç, D., & Babayiğit, Ö. (2017). İlkokul öğrencilerinde kaybolan değerler. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(3), 81-92.
- Korkmaz, İ. Saban, A., & Akbaşı, S. (2004). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 38, 266-277.
- Louis K. S. (1998) Effects of teacher quality of work life in secondary schools on commitment and sense of efficacy. *School Effectiveness and School Improvement*, 9, 1-27.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Övet, O. (2006). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, M. (2011). *Bilgi çağında öğretmen eğitimi, nitelikleri ve gücü: Bir reform önerisi*. Ankara: Türk Eğitim Derneği, Yayın No: 11687.
- Özcan, M. (2013). *Okulda üniversite. Türkiye’de öğretmen eğitimini yeniden yapılandırmak için bir model önerisi*. Yayın No: TÜSİAD-T/2013-12/543.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pelit, E., & Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Reiman J. A. & Peace, S. D. (2002). Promoting Teachers’ Moral Reasoning and Collaborative Inquiry Performance: a developmental role-taking and guided inquiry study. *Journal of Moral Education*, 31(1), 51-64 .
- Richardson, P. W., & Watt, H. M. G. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34(1), 27.
- Ryan, K., & Bohlin, K. (1999). *Building character in schools*. California: Jossey-Bass Inc.
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19, 829-846.
- Sarı, M. H., & Altun, Y. (2015). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 213-226.
- Senemoğlu, N. (2001). Sınıf öğretmeni bilgiyi aktaran Kisi değil, bilgiye ulaşma yollarını öğreten kişidir. *MPM Kalkınmada Anahtar Verimlilik*, 7(81), 12-14. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/yayin.html> adresinden erişilmiştir.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.

- Stake, R. E. (2005). Qualitative case studies. In N. K. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *The Handbook of Qualitative Research*, (pp. 443-466). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Şahin, Ç., & Kartal, O. Y. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf öğretmeni yetiştirme programı hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 164-190.
- Taşdemir, M. (1995). *İlkokul öğretmeni yetiştirme programının öğretim elemanı, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekerek, M., & Polat, S. (2011). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ-Turkey.
- Terzi, A. R., & Tezci E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Thoma S. (1994). Moral judgments and moral actions. In J. Rest & D. Narvaez (Eds.), *Moral development in professions* (pp.199-212). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Thornton, M., Bricheno, P., & Reid, I. (2002). Students' reasons for wanting to teach in primary school. *Research in Education*, 67, 33-43.
- Tunca, N. (2012). *İlköğretim öğretmenleri için mesleki değerler ölçeğinin geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Turgut, N. (2010). *Devlet ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki etik sorununa karşı meslek örgütlerinin yaklaşımı (nitel bir çalışma)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, Ö., & N. Bümen (2012). Effects of the professional development program on Turkish teachers: Technology integration along with attitude towards ICT in education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(3), 115-127.
- Uştu, H., Taş-Mentiş, A., & Sever, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarına ilişkin nitel bir araştırma. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 1, 15-23. www.ejoir adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). No: 76, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, K., & Altınkurt, Y. (2009). Öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(4), 71-88.
- Yin R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th ed.). Los Angeles: Sage.
- YÖK (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri* (1982-2007). Ankara: YÖK Yayını.